

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
30 Maiu st. v.
11 Iuniu st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea in
Közép-utca nr. 395.

Nr. 22.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 2 galbeni.

Elmira.

— Roman original. —

(Urmare.)

Diua eră ficsată.

Preséra ei fu négră, și posomorită. Nori intunecați gorgoniau ca urieși, despicați de câte un fulger ce lumina ceriul și pământul, cu flacăra sa. Urmară apoi tunete, ca ăntăiele acorde in concertul naturei, și-o plóie biciuită de vânt, prin care câte odată se audia sunetul clopotelor ce cheimau la rugăciune, căci eră ajunul unei sərbători prăznuite de locuitorii români.

Sub streșina scundă a casei eși Severin și Elmira contemplând furtuna, ce îndoiă arborii până jos. Tăcură lung, ea cu capul proptit de zid, el stând cu brațele pe pept. Fieșce-care avea gân dul seu, și-o emoțiune din care i intrerupse un tresnet, și-o șerpuire fulgerosă.

Elmira tresări privind in sus, iér Severin dișe „Așă imi ești incorporatul ideal!”

Atâta grăi, mai mult nu. Dar in asta sombrósă acțiune a elementelor, ochii lui spuneau mai mult, de ce póte spune limba omenescă.

Nici odată nu-l veđu ea așă pėtruns, ca in acest amurg. Drept cum sta, avėnd fruntea descoperită, și-o flacăra umedă in ochi, eră o vedenie fantastică și măretă...

La alt fulger i intinse drépta cu vorbele: „Adu-ți aminte, de memorabila séră 31 jului.”

Atâta a fost tot, ce vorbiră, atâta și mai mult nu, fără martori.

In diua următoare venind din o excursiune, Elmira eră in o grupă, după ea Marta și Severin.

In schimbul unor întrebări și răspunsuri glumețe, numai ei doi păstrau serioșitate. Ea vorbi ceva rar și

Móra din vale.

apăsător, el cu impulsarea unui moment pătimos redică trei degete rostind: „O iubesc mai mult decât viața!”

Eră ore un jurământ, un jurământ ca curcubeul ce lăgă pe om cu Dumnezeu?

Zelirul recoria aerul, grelușe țirpătau în verdeta, ier pe ceriu se aprindeau mereu fanarele nopții...

Acasă luă Severin remas bun dela sdravăna păreche Scurtescu, dela Lia și Iancu, apoi salută pe Elmira cu un suris, ce abia mască emoțiunea lui.

Un adio! resună — și se făcū tăcere; tăcere la toți afară de două pepturi, în cari sbocotiau inimile sgomotos.

Elmira își luă micul diar, o cărticică cu tablete negre, și inițiale aurite, în ea scrise cu condei tremurător: „1 august”.

IV.

Țile de veră fuseră cele trecute, totuș păreau mai puțin calde, mai puțin pompōse decât aste în cari ici colea, se zăriau fire albe, și câte o frunză ce înroșise.

Traiul linișcit și bine ocupat al Elmirei, nu o lăsa a gândi în frigidose doruri, de și punea cu drag înaintea spiritului icōna lui, după cum punea ori ce ce i încătușă interesul. O amări însă dșōra Marta aducându-i o scrisorică, în ea un buchetăș însoțit de cuvintele: „Primeșce aceste floricele ce îți dăc nu me uită; primeșce și le păstrează, fie-care e însărcinată cu mi de oftări, căci îți-le trimite o inimă ce te iubesc!”

Elmira se simți micșorată, în mândria ei. După ce întredise lui Severin ori ce scriere, el putea presupune, că cu voia ei se ofere Marta, ca mijlocitōrea corespondinței.

O indignă, asta amestecare aruncă umbră pe făloșia ei.

— Ai făcut rău dșōră! — reproșă Elmira întunecată. Rolul luat e nedemn de dta!...

— Copilă neînțeleasă, nu te cunoșci, și nu cunoșci ce nutreșce el pentru dta!...

— Ești interpreta lui?

— Se pōte. Nu sciam că îți pare rău cam picurat o nădejde pe noianuri de... jale... Presupuneam în dta o inimă, și nu o pētră; un suflet și nu o mândrie...

Reacțiunea acestui mic și nevinovat episod o sguđui fōrte. Făloșia umilită, caprițitul și aghitarea o făcū prada unor friguri fōcōse, și fōrte violente.

Tinereta și nemărginita tratare a mamei învinse răul. Nu-i îngăduiră însă vorbirea. Slăbise tare, în asta bōlă mai mult sufletescă.

Ce s'a petrecut în crierul ei, n'a împărtășit nime-rui. Trebuia să fie o hotărîre ciudată. Pe Marta întimpină cu iubire, neopunându-se a luă epistola, ce-i anunція revedere...

Severin o află fōrte schimbată.

Rotundul ei ochiu, cu naiva espresie ce cuprindea lumea cu curiositate, s'a strămutat. O espresie mai blândă, o învăță a privi în spre intern, aflând în sine o lume de simțiminte, ce se îngrădiră ca fundament a ființei ei întregi.

* * *

Pe asta vreme un alt eveniment torcea firul seu. Intriga, și reutatea limbelor veninōse nu isbuti a frânge iubirea credincioșă a două inimi.

Dărăvescu ajuns după grele trude la un post onorific, împleti mirtul în pērul acelei fete, ce îndurase urgiile unui oraș.

Marta cu vēlul pudic eră mirēsă; lângă ea mirele, cu raiul în pept. Înaintea altariului jurară a fi nedespărțiți în bine și rău.

Apoi ea încă sub evlavia sântului cuvânt rostit, cuprinse în mută îmbrățișare pe Elmira.

— Ai fost pentru mine unica rază ce întâlni, în trista-mi cale, resfirând cōța amarului meu trai. Mulțam! nu voi uită în veci! — dīse ea cu gene umeđite.

Tot ce făgăduise Dărăvescu, acum se făptuia. Prăpastia dintre trecut și prezent fu împinsă de norocul ce își schimbă pașul.

Marta plecă cu el, cum plecă o rēndunică în țera primăverii...

În capitală se sălășlură. Erău străini, necunoscuți... cu atâta mai bine.

Ce o amăgise mult ca iluzii și chimere, acum le pipăia ca realități. Redicată pe o altă treptă, în veđul unei mulțimi ce consideră pe om după titlu, își desvoltă ea fōte ascunsele puteri asemenea unei flori ce vegetase în atmosferă stricată.

Nenorocită de iubire, și uimită de seninele fețe ale unui cărd de prieteni, se ameți. ca de un odor îmbetător. Impresurată de farmeci mai mari cum hrănise cândva, șterse urma trecutului, precum ștergem oglinda de pulbere...

Aripi fălōse o aredicară în cercuri escvisite, unde cultura și bogăția se întrec cochetând.

Feta miseră își ęnsuși iute tactul societății, prefăcându-și obiceiurile din fund. Ochiul deprins în jos, se redică cu trufie, ier spiritul luă acea direcțiune picantă, ce se ia de multe ori ca șicul mai strelucit.

Devenise tāmăiată și fōrte sōrbătorită... Altare i se aredicară...

Satisfăcuta ambițiune i încolți vanitatea. Dar unei femei întinerite, și asta contribue spre împodobire...

Fōrte târđiu își aduse aminte cu o epistolă de Elmira, ce o primi ca echoul iubirii ei. Bieta copilă o ceti și resceti cu sete. În credința ce zidi acestei relațiuni, ęnsaș așteptarea i fu act de tēndreță.

De aci în colo se infiră o corespondință, fōrte căldurōsă din partea Elmirei. Marta eră mai puțin căldurōsă, mai rară, și mai scurtă în scris.

Însē Elmira atribuia asta ocupării, și multelor afaceri casnice ale Martei. Ea nu observă contrastul între simțirile de odiniōră, și a celor de acum a Martei.

Curată în suflet, se bucură de traiul fericitei femei, ce da închinăciune sântilor, că o scăpară din cui-bul demonilor.

Adevērat, suferise mari nedreptăți prin șicanele societății, ce în nesocotință osēndeșce, fār a judecă. Îndestularea ei vorbiă peste toți, fără escepție, uitând că chiar pēmăritorii de acum s'ar fi portat ca demonii orașului ce pāresise, de adeca eră încă umila cusetōre, ce își împungea degetele cătu-i diulica dragă...

Dar Marta după legea care pe cel innălțat face uitător, nu aminti de nici o escepție.

Elmira nu o pricepū, credința acestei iubiri avea rădēcini pē adānci. Pentru Marta, putere suprapămēntēnă nu o clătina.

Sufletul i se concentră în asta iubire, îndestularea Martei eră după judecata ei: triumful dreptului.

Severin se aretă dela reîntōrcere în tōte delicatele îngrigiri, ca un bărbat ce distinge femeia iubită. Dar instinctul Elmirei ghici, că o umbră se furișă între ei.

O atinse fōrte, observând că Tasilo își da trude, cum nici odată n'ar fi provocat gustul ei. Se închise dela o vreme, îl incungiră cu voia.

Însē chiar righida virginalitate îl aprinse, pentru virtuțile ei. De mult petrecea el cu femei, obicinându-se a susținē: că „între femei și femei, nu esistă diferință”.

Ea se retrase mai mult, sistând chiar exercițiile musicale, din cēsurile când venia el.

Dar leul junimei, în loc d'a abđice, insistă mai

mult. În preferințele sale aristocratice, uitase a oftă după amor.

Severin i cunoșcea natura ferbândă moștenită dela părintele seu, ce și în sarcina anilor, nu eră omul aflând o cupă, să nu o și golască.

Niște donuri galante trimise îndrăgostitului Tasilo, dădău ocaziune a-l lua în muștrare, pentru Elmira.

Tasilo eră vulpoi în de aste, sta frunte cu mare obraznicie.

— Ești jaluș iubite? — întrebă suflând niște spirale din țigaretă.

— Cu tine?!

— De ce nu? Sunt de cinci urme și opt țoluri, am o mustelă cocorata și o dragoste după care bat fețele ca nebune!...

— Cele frumoșe!

— Eh! doră nu mi-aș da de ocară gustul...

— Dar feta din vorbă, nu poșede frumșeți; sufletul e decorul ei.

— Me cam prefac. Sufletele încep a me interesa...

— Atunci ce s'a alege de Ralfa? Bieta copilă, am întălnit și ieri... plângea!

— Ralfa! micul „Amor” cu buze de corale? Va fi fost măhnită, n'am uitat-o, dar înțelegi! o certy ne-a strical. Nu o împac curend, are lipsă de lecțiune. E cam nestatornică... se uită galeș după un călăreț în pantalon roșu...

— I impuți o greșelă, neavend tu ensuț virtutea statornicieii, — adause Severin asprit. Șcie Ddeu! eu socot, că ai făcut rău, vorbindu-i așa timpuriu de căsătorie. Fetița e adorabilă, cam focosă... iute de fire, dar cu iubire adevărată. Ce trag la indoielă, e fluturosul teu temperament. Făgăduiela ta...

— Va rămâne ca multe altele, bunul meu Severin. Dar pozne, unde ajungi tu?

— Unde ai aprins, prin nesocotitele-ți flatări.

— Auți colo! au nu crești să iubesc și eu de-a suspinul, de-a oftare, în prețul unui zimbet de milă? Ce e sfersitul unei asemenea dragoste, în vremea practică de acum?

— Sfersitul nu pôte fi nici odată reu, când dragostea e întemeiată pe soliditate reciprocă. Amorul nu are pretensiuni, nici caprițe; el așteptă, e credincios...

— Vorbești ca o carte. Dar aste păreri, aplici și la dragostea Elmirei?

Severin se sculă, atins în ce avea mai scump.

— Ce vrei ore cu asta? — întrebă după o pauză.

— Aceea că ești vrednic de pedepsă. Însă te iert... dau probă că sunt generos. Uită, băiete orbit! șcii tu care a fost interesul pentru icona ta? Voiam să cerc, de este aur curat. Șcii ce am găsit?

Severin oprî în loc.

— Un diamant, — respunse grăbit.

— Nu! o băuță din drum. O fetă ce cochetază măestros, și niște părinți ce vénéză un ginere!

Junele se repeși strigând:

— Amăgire, neadevăr. Onestitatea mască, la planuri mărșave și spurcate?

I-ar fi sugrumat gâtul, silindu-l a-și retrage injuria asvêrlită, pe cei mai cinstiți oameni. Dar un duh rău i însuflă moderare, spre a scôte adevărul. Și de eră o scornitură, atunci vai! de acel ce pety altariul seu. Frate cu frate, și nu-l iertă!

— Bine Tasilo! din nori iai tu aste presupuneri? Dovedește, ca să cred. Părinții sunt prę de trebă; ier feta prę simțitoare de-a se prinde în speculări...

— Deh! femeii ca femeii, una ca alta. Copilița ce iş jocy păpușă are instinctul femeii dezvoltate. Și una și alta visează, poetisează șciut ori neșciut, țintind la măritat. Jocării și curtenitori iş primesc drumul, in-

dată ce se mirósă un mire. Ori cât apar ele de ri-ghide, ori sentimentale, crede-me, sunt fôrte practice. Dar pardon! vęd că stric ilusiilor tale. de-o căsuță re-trasă, stăpănită de-o nevestică cum e Elmira...

Severin ascultase uimit.

— Și tu nu me mințesci? — întrebă el.

— Tomo! par eu ca un mințitor? Ca convingere, na aste scrisori, sunt pentru voinicul Brancu.

— Brancu? au nu economul moșiei vostre?

— Ah! uitasem, că îl șci, chiar ea mine. Ce țicii, e vertos flăcăul, și are bani? Asta în cumpena însurării trage!...

Tasilo areță prin gest, cum trage de greu.

Severin nu mai întrebă, cum de făcea el poșta? İş aduse numai aminte, că Brancu introduse pe Tasilo în familia învățătorului, și recunoscă, că adresele epistolelor erau scrise de Scurtescu.

— Adevărat! — murmură cu capul în mâni. Adevărat! — oftă din baieră. Fusese puțin mai înainte avut de fericiri, acum invidiă un cerșitor

— Elmira! — repetă el uitat de sine. Elmira practică, întocmai ca fetele de rënd? Să se imbie unui desfrânat, ce ajută pe stăpănul seu în cele mai nerușinate incurcări?!

Un gemet i se rupse; pământul ardea, aerul îl înneacă.

— Elmira! ce înțelegea aspirațiunile lui, copila în nevinovăție, feta închinată iubirii curate, să fie practică? Oh! cât de măndru fu pe asta viue imagina a Mariei-Elena, cum aprețuia natura ei nepretențiosă, cu care va așteptă — până va țice el: fii a mea acum a mea, iubito!

Ar fi osendit-o acum, blăstēmuri aruncă pe fericirile sale, așa eră de inverinat. Dar nu! se-o mai vędă odată — se întrebe ochii ei de este adevărat, apoi se-o osendescă!...

Eră tulburat Severin; predominarea înțeleptă îl părăsi cu totul.

De aci încolo indoielă lui crescă, găsind pe Elmira înroșind ori când pironia privirea lui neastemperată.

Fără martori nu mai fuseră, și totuș ferbea și ingheță sufletul seu după căpătaiul adevărului.

Prilegiul îl dădă un maial.

Elmira ca un ghiocel împodobit de nevinovăție, se întristă de buchetul ce-i oferă Tasilo pân' a nu intra în sală, neobosit fiind pe lângă ea. Severin nu o așteptă ca alta dată, veni mai târziu, mai ceremonios... İş întorse capul, când gestul ei rogă a o scăpă de Tasilo.

Oh! ea nu șciea aprinsul lui suflet, și dorul a-i se țipă la piciorie întrebând: „E adevărat, e adevărat?”

Rar la joc, neastemperat și scurt în vorbă, petrecă mai mult cu părinții ei. Câte odată admirând independența ei ținută în brațele jucătorului, și felul cum odihniă mâna subțire pe umărul tinărului. Apoi oftând a perdere, trecea în colțul opus, lângă o ființă ce urmăriă schinteind mișcările Elmirei.

— E cea mai prospety invingere a lui, — șopti Tasilo, tocmai când trecură savorând pe lângă Severin, ce stăruia necunoscutei ca cu rogari.

— O cunoști? — întrebă Elmira incet.

— Dta nu?

— Nu! — respunse scurt.

— Dar ea te șcie. De aici și fiesările neintre-rupte. Ar provocă o scenă urită, asta fetița cu foc în veni; din norocire Severin are desmurdari ce-o împacă.

Auți ea ore bine? Nu se înșelă?

Cam cu voia perdută ocupă loc lângă mamă sa, concediând pe Tasilo sub un ôre-care pretext.

Severin se ivi.

Suavele tonuri ale unei „Ardelene” înșirară lant pe român și neromân. Înverțiau înmlădieri neôse, co-lea de iți da voie să innețești nôpte cu ți, ca să poți tot jocă... tot săltă...

— Nu joci dle? — întrebă Scurtescu pe Severin.

— Remân înderptul jucătorilor mai dibaci, — respunse apropiat de Elmira, ca un eșit din fire.

Ea se retrase, inunțată ca de carmin. Spăriată, cu gene slobođite și pept sbocotind... eră pentru el frumôsă, oh! nespus de frumôsă...

Eră aprôpe să strige inebunit, să o întrebe: de vré să se arunce lui Brancu? dar îl reținû, vedenia mulțimei ce undulă veselă.

Cu brațele căđute în jos, păși spre înderpt.

Elmira prinsă de mila neastempêrului seu, desfrunđend o flôre a buchetului đise:

— Dta ai studiat mult în timpul recint, nici la noi nici în alt loc nu te-am întelnit?

— În adevêr đșôră, acest an din urmă, mi-a dat mult de lucru. Sânt ocupat fôrte... nespus; deosebit în aste sêptemâni espirate...

— Încordarea a fost pré mare, ț-a ramas zugrăvită. Șcii, că m'ai uimit.

— Se pôte. Uimirile vin de sine, când pe unul, când pe altul din copiii pământului... Dvôstre sânteti în pace... planurile viitorului nu ve tulbură câte odată?

— Nu! — respunse ea nesfiit. Sântem indestuliti cu prezentul. Posiția modestă încă nu me lasă a zidi palaturi aerine...

— Cât de fericiți sânteti! Să șcii, am prins gustul învêțătoriei...

Îl petrecu cu o privire, ce dubită seriositatea lui.

Oh! cum îl tăia ea. Dar nu! draconica lui indoielă cerea probă... altă probă de sinceritatea ei...

I oferă brațul, și în mijlocul convoiului pistriț, cu nările tremurânde, perdû ultima stăpânire.

— Cunoșci dta pe economul moșiei Petrarski? — întrebă el.

Ea aruncându-ș capul fâlos, îl mesură de jos până sus, apoi roși.

— Îl cunosc! — șopti cu tresărirea sprincenelor, ce o prinse hămăsita lui atențiune. Dar ce ai, cum vini la el?

— Mi-a picat numai așa, — respunse el ca înădușit. Dar cer scuse! me tem că sânt mai necioplit ca alta dată...

Recunoscû și ea, că astăzi purtarea lui fu stranie.

— Se rușină fêta, — gândi amaritul Severin. Atâta a mai ramas din idealul meu, — șopti cu inimă sucită în coșul peptului. Avea drept Tasilo, nu erau vrednice femeile de un amor adevêrat... Practice... naturi practice ce nu doresc iubire. O stare, alta nimic. Deosebi aceste fete abiă eșite din școlă, ce vreu a se mărită, măcar fie și un hitru...

— Fôrte practice! — grăi el tare, încât Elmira opri.

— Ce accentuezi cu asta? — întrebă ea.

— Nimic... de cât... dar să șcii că ved... schintei verđi...

— Dle! te simți rêu? Ești palid de môrte, puțină respirare în liber, nu ț-ar strică...

În nôptea stelôsă a eșit Severin, ținându-și fruntea spre a nu plesni crierii.

— E adevêrat! adevêrat! — strigă ca lovit de tresnet.

Întornând Elmira dela maiial, nu mai petrecû restul nôptii, gândind ca alta dată.

Sărutase părintii, și atinse ca un geniu doios buzele fraților ce dormiau. Cănele se viri a primi și el o desmerdare. Ea i cuprinse grumazul, până ce dôue lacrime se rostogoliră în pêrul seu.

A fost dor, durere nebuună, jalusie, ori ce?

Diminéța un comisionar aduse un bilet. Nu eră subsêmnat, dar cuprinsul i otrăvi credința. Cu cinism crud, i descoperiă gluma urită, ce își făcea Severin despre ea. Ier mai ales niște detaie a unei relațiuni scârnave, esplicau portarea lui din séra maiialului.

Asta o fost dară tulburarea lui, neastempêrul ce-l siliă a schimbă fôia? Asta l'a reținut a mai veni la ei?

Vai! cuvintele lui Tasilo, despre învingerea lui Severin — o arseră.

S'a răzimat fêta, pentru a nu căde. Glia sub picior săriă, ceriul se sfărîmă, vechiul pământ se sgudui din țitiți. Ce a avut mai falnic, căđû în noroi; ce a strălucit mai rađios, căpêta pete!

Vai! tinereța așa cređetóre; otrava o copleșeșce curênd.

— Nu va mai veni la noi, — đise ea instinctiv.

Așa ar fi și fost, dar niște șiruri ale el îl poftiră...

(Va urmă.)

Emilia Lungu.

Pentru Incendiați.

(Versuri inchinatê Dómnelor din Comitet.)

Inimilor dulci și blânde, sufletelor mari și bune,
Care ne trezesc în minte, ângereșci virtuți străbune,
Péna mea smerită 'ncercă să ve 'nalțe acest cânt!
Admirate să culegeți rôde dulci de pe pământ!

Sărăcimea încleștată de-ale suferinței ghiare,
Lung, cu ochii uđi de lacrimi, ve priveșce, zimbitorê...
Căci în sinurile vóstre arde cel mai sacru foc,
Pe ori-ce sêrman învie, c'o schintee de noroc!

Pe a Prutului mal verde un têrg mic geme 'n cenușe;
Tânguirea lui amară bate lașului la ușe...
Și ve cere astăzi vóue o zimbire, un suspin,
Farmecul, cu care puneți mângăeri, pe crudul chin!

Dar priveșcea e față, fumegă, e încă vie!...
Colo, trei copii plâng încă pe a flacării pustie...
Mama lor e mórta; casa, risipită la pământ,
Lângă ei, sdrobot un tată suflă ultimul cuvênt...

Pe o cârjă stă moșnegul ici, flămênd de dôue đile...
Dincolo suspin orfane patru tinere copile...
Mai încolo o bêtrână pe o scândură murind,
Pe-al ei fiu unic, revede, flacările că-l cuprind...

Mii de urlete umane cer un adapost și pâne!
Alții mor de fôme, alții mor arși în dureri păgâne!
Mii de bocete amare, mii de lacrimi se topesc!...
În giur văile și codri tristi, lugubru clocotesc...

Clocotesc, ducênd departe, têgurilor mari, bogate,
— Ca schintea unui fulger prin bordee și palate —
Vestea de urgie!... Echo lacrimilor din Fâlcîu!
Sărăcía și pustiul, foc etern aprins și viu!...

Iasi 18 aprilie 1882.

Petru V. Grigoriu.

Selbatici moderni.

— Paralelă din paleo-anthropologie. —

Decă în Asia și Africa n'ar trăi elefantii, rhinocerii, caii de Nil, sugătorele din Australia și America nordică etc., numai chiar din schelete abia am pute deduce la urieșii sugătorelor deja perite, la hippopotamii diluviului și marsupiliilor formațiunilor secundarie. Așa sântem și cu oamenii străvechi; istoria nu știe nimic despre dênșii, încă și din sfera fabulelor au perit, numai niște instrumente simple de pâră și os mai vestesc existența lor; dar sânt de față nêhuri viețuitoare, trăiesc și acum reprezentanții selbăteciei de odinioră în acei oameni, cari întrebunțază încă instrumente de pâră, la cari scopul vieții e tot numai susținerea, cari din multe privințe stau și ađi mai aprôpe de animale decât de un european civilizat. Aici se cercâm dar — și până ce vom avé date mai positive — respuns la întrebarea: Cum au fost oamenii străvechi?

Sânt unii cari cred, că selbătecii de acum sânt urmașii națiunilor odinioră mai culte; se pôte, căderea nu se opune naturei omenești, ba putem presupune, că acesta s'a întâmplat și cu străvechii Europei; dar că selbătecii din prezente ai Australiei séu a insulelor din Marea-Lina ar fi fost ôre când mai culți, despre acesta nu e nici un semn ori dat istoric; până ce din contra putem observá, că unele nêhuri se perd, însé nu se schimbá: australienii, bushmanii, fuegii sânt și acum ca în momentul descoperirii lor.

Dintre selbătecii modêrni vom vedé pe cari locuiesc pe lângá polul nordic, estinđându-se peste dôue părți a lumii:

Eschimoii. Viéta acestui nêm de oameni nu-i decát o luptá cu vitregia naturei, fapturn lor sémêná cu a tatarilor, ier limba ce o vorbesc e fraținá cu a indienilor din America nordică.

Viéta și datinele lor sânt destul de cunoscute. Locașele de vérá le acoper cu piei, la edificarea acestora neállând lemne, întrebunțază ôse de animale; ier locașele de ierná se construiesc din ghiatá ori néuá. Se ocupá cu vênat și pescuit, carnea o mánzá și crudá, medua din ôse fórte li place, pentru acesta sfășie séu sfarmá ôsele — și întrebunțându-le le ingrámădesc în giurul corturilor. Pentru luminá și topire de néuá — ca sé-și stêmpere setea — se servesc cu meciu de oleu.

Eschimoii trăiesc încă evul de pâră, ocasionalmente se servesc și de metale, aceste însé nu sânt rezultatele propășirii lor, ci din întâmplare li-au ramas dela cutare cãlêtor străin.

Instrumentele și armele și le gâtesc din pâră prin loviturá ori apêsare, aceste sémêná cu instrumentele străvechi, și de multe ori dau deslucire la întrebunțarea acestora. Așá d. e. cuțitul de pâră semicercual — de care se găsesc și între remășitele din Dania — se întrebunțază de femeia eschimaná la croirea peilor; sfășiile de pâră în forma unei cute — de cari s'au gásit în Anglia și Francia — se întrebunțază de eschimoii la belire și gătirea peilor; e de cređut, că tot acest scop l'a avut și în trecut.

În gătirea și cioplirea instrumentelor de os ei arétá istețime, înse nici pe acesta cale n'au întrecut pe locuitorii peșterilor. Mai de însêmnat sânt acele de os, cari sémêná fórte cu cele gásite în peșteri. Dinții gâuriți — cari nici în peșteri nu lipsesc — se întrebunțază de eschimoii ca suvenir și ornament.

Vasele și în timpul mai nou și le fac din lemn ori pãmênt formal lipit pe o lespede de pâră, din ce putem deduce la originea vaselor de pãmênt. În aceste vase — neputându-le pune la foc — ei încãldiau flui-

ditatea cu bucăți de petri infocate, din ce putem deduce la folosirea cuglelor de pâră, ce se găsesc între instrumentele străvechi și pe cari se pôte observá urma focului.

Acest popor, a cărui vieță e așá de tristá, are și petreceri, jocuri și tobe, cari le insoteșce cu cântare, însé ceremonii religioșe la dênșii nu se găsesc. Sânt pacinici și flegmatici; la pricepere — ca selbătecii în genere — sânt naivi.

Indienii din America nordică. Acestia se estind dela confiniile ținutului eschimoilor cãtrá mēđáđi până la Mexico, și formézá maioritarea locuitorilor din America nordică. Sânt împărțiti în dôue grupe mai mari: cei dincóce și dincolo de catena stâncelor montane (Rocky-mountains). Apusenii au fost mai selbăteci, însé nu toți de-o potrivá; pentru că cei din California nordică stau la cel mai de jos grad al selbăteciei, ier cãtrá mēđáđi gásim și urmele economiei.

Cá în ținutul Ohio și Mississippi cândva au domnit popóre puternice, probézá aredicătorele mari de pãmênt. În Ohio (County Ross) se pôte vedé încă o cetate de pãmênt, acárei lungime e 2800'. ier lățimea de 800'. În Visconsin pãreții cetății „Astalan“ au o estensiune de 2750', înălțimea acestora e 5', ier lățimea de 22'. Materia acestor pãreți în multe locuri se ardea și în foc. Coline de înmormêntare, și între aceste și piramide de pãmênt, se aflá în comitatele Statelor-Unite. Dintre aceste unul de lângá Cahochia (Illionis) are fundament de 700' lung și 500' lat, înălțimea-i 90 — materia intrégá se pôte pune la 20 milioane cubice.

Aceste coline încă și ađi se țin de cãtrá indieni în onóre, însé despre poporul, care le-au aredicat aceste, nu avem nici o șeire și nici chiar colinele nu ni dau deslucire în acesta privință; pentru că ôse, séu alte remășite omenești numai ici-colea se găsesc.

Însé putem presupune, că acest popor a trăit în vieță socialá, séu cel puțin sub conducători silitori la lucru; ier din instrumentele simple de pâră, os și lemn — putem deduce, că acest popor cu operele lui urieșe s'a apropiat de poporul după care și în Europa au ramas urme de asemeni cetăți și coline aredicate din pãmênt; așá d. e. colina „Sylbury“ în Anglia, cu înălțime de 170'.

Indienii din America se servesc de arama roșie, dar la topirea ori chemisarea acesteia n'au mai cugețat: ei o sfaramá prin loviturá séu apêsare, i dau ceva formá și o întrebunțază în loc de pâră; pentru acesta ei cu tot dreptul se înșirá între oamenii evului de pâră.

Vêrfurile săgeților, cuțitele și alte arme și le gâtesc din obsidian, aceste sémêná fórte cu cele gásite în Elveția și Dania. Cu privire la cioplirea de lemn și os se pot înșirá între locuitorii peșterilor; însé cu privire la vasele de pãmênt — de cari și în colinele mai vechi încă se găsesc — au propășit mai nainte, de și nici dênșii n'au cunoscut încă vértanglul.

Ei cred nemurirea spiritului și existența unei ființe atotputernice, însé ceremonii religioșe abia au. Femeia și la dênșii — ca la selbăteci în genere — e o ființă subordinată; indienii nordici se luptá ca animale pentru femeile mai frumoșe, alegerea compete fireșce celui mai tare. Sub clima mai rece ei se îmbracă nu numai de piei, ci și cu țeseturá de pâr de cáne ori de rãdęcini.

Recéla și nepăsarea e caracteristica indienilor între tôte împregiurările vieții. Esprimarea iubirii nici între nêhuri nu se obicinuesce; sânt esemple, că în limba lor nu se aflá cuvênt pentru exprimarea iubirii, așá d. e. limba „Algonquin“ e una dintre cele mai bogate și totuș când Elliot în 1661 a tradus istoria biblicá

în această limbă, pentru exprimarea iubirii a fost silit a-și crea cuvânt nou.

Voiu mai aminti încă o datină din viața indienilor americani, acesta e turpișarea capului. Apusenii își culcă băieții pe scândură și prin acesta lătește capul dinapoi la călă; alții, ca indienii „nootche” în Columbia aplică pe frunte sâcuiete cu năsip, prin ce capul se lătește dinainte la frunte. Ier locuitorii insulei Vancouver formază capul ascuțit. Dacă acesta s'a obicinuit și între străvechii Europei, va fi greu a deduce din căpșetele găsite la soiul acestor oameni.

Se ne abatem din nord către medădi. Acolo se află locuitorii din „Tierra del Fuego”, cari sunt dintre cei mai selbateci. Despre religiune, seu de vr'o nisuniță mai măreță nici ideie n'au. O piele li-e tot îmbrăcământul, acesta o întorc contra tempestății, altădată umblă goi. Contra frigului se scutesc în găuri acoperite cu piei.

Bărbații pescuiesc în lunții cioplite din trunchiuri de arbori, femeile culeg oue de pește de pe marginea mării, seu cufundându-se sub apă, prind pești cu mâna; peșcii i mănăcă cruți, ba și putreți. Fost-a cas, că niște călători englesi aruncând-le pești, au mâncat pe acestia începând la cap cu os cu tot.

Făptura lor abia e de 4' mai înaltă, glasul li-e dur și întrerupt, fața urită; acesta o ung cu albele, corpul li-e necurățit. Femeile se peptină din când în când cu osul de falcă al brôșcei țestoșe.

Vedând aceste ființe, dice Darwin, călătorul devine trist, și nu crede, că se află între oameni. Și acești oameni sunt dor asemeni străvechilor Daniei: așa li sunt armele, oșele de pești și animale, folosite ca nutriment, și dênșii le ingrămădesc pe marginea mării, chiar cum se pot vedé și pe marginele Daniei, între aceste se află tot acele instrumente, cari și ađi le întrebuințază fuegii; o antăietate totuși au avut străvechii Daniei, pentru că dênșii au avut nescari vase primitive de pământ, ce între fuegi e necunoscut.

Australia. Trecând dela Oceanul-Atlantic la insulele Mării-Line, de unde am puté aduce numeroșe esemplé din viața atâror oameni, cari încă se servese tot cu instrumente de pătă și os și e de cređut, că chiar așa trăiesc, ca odinora străvechii Europei; va fi destul însă a ne restringe la Australia și „Tahiti”.

Locuitorii vechi din Australia cu nimic nu sunt superiori Fuegilor, ci în multe privințe sunt asemeni acestora. Acoperemântul de piele și dênșii numai contra tempestății îl întrebuințază, unicul ornament li-i o bucată de os de 1/2' lat și 5—6' lung acesta se pörtă în muchiul nasului.

Armele și instrumentele de casă și le gătesc din lemn, os și cremene, în aruncarea bardelor și a boomerangelor semi-cercuale sunt forte isteți. Ca nutriment folosesc: rădăcini, pome, pești, brôșce, insecte, paseri, cănele și cangoro-ul și decă apa li aruncă la țermuri ceva mortăciune de pește mai mare, o mănăcă și acesta. Bucuria lor căte la un astfel de cas e nespūsă, înlēmplarea se vesteșce din del în vale prin focuri mari, și cine numai pôte grăbeșce în fața locului, unde în înțelesul strict, rod în mortăciunea putreditóre. Am vedut, dice Grey, o fetă frumoșea cum se sătură în o deschidetură a mortăciunii unui chif, pe când noi de putórea nesuferită ne întórserăm cu gróză.

Oșele de comun le sfarimă ori sfășie și le ingrămădesc în giurul corturilor, chiar ca locuitorii străvechi ai Daniei. Cook, Grey și Dampier au vedut grămedi de oșe estinse în înălțime de 10' — peste 1/4 de mil.

Despre religiune nu au ideie, cel puțin rituri religióșe nu posed, de și se paré, că despre viața viitoare au ceva cunoșcință, pentru că lângă morții înmormen-

tați în positură stândă, ei aședă și instrumentele și armele lor, și deasupra morméntului aredică colină de 8—9' înaltă.

Că cât de sêracă e limba acestor oameni, ni spune Crawford, care a scrutat cu grige 30 de limbe australieue, și numeralele nici în una n'a trecut peste 4, spre exprimarea numerului 5 s'au servit de un atare cuvânt, care exprimă cătime nedeterminată.

Tahiti. Regina insulelor când s'a descoperit, în privința culturală a fost cea dintâie între insulele Mării-Line. Propășirea independentă a tahitilor e o aparațiune însemnată, pentru că areță un grad mai înalt al desvoltării evului de pătă, ba între împregiurările lor cel mai înalt; și putem dice, că metale numai pentru acea n'au întrebuințat, fiind că de aceste nici în Tahiti, dar nici în insulele, însoțite (Society islands) din apropiere nu s'au găsit. Armele și le-au gatit exclusiv din lemn, os și pătă. Despre metale nici ideie n'au avut; cuiele de fer — căpătate prima-dată dela europeni — cugetând, că sunt mlădițe de plantă, le-au séménat în gradine. Ca arme folosiau petri lucie și ascuțite cu prașcă, landji cu vêrfuri din pătă ascuțită și ghiogă de lemn. Între instrumentele lor de pătă de însemnatate sunt sêcurile, aceste le întăriau cătră codă cu funie și tēmpindu-se le ascuțiau cu pătă; cuștele le gătiau din os, cremine și din lemn mai tare, la gătirea instrumentelor de economie întrebuințau lemn. Casele le edificau din lemn și le acoperiau cu frunțe de palmă. Vase de pământ n'au avut, în loc de aceste se serviau cu blide de lemn și ucele din scortă de cocus, în cari de multe ori ciopliau și ornamente. Din cogia lemnului (un soi de Hibisc) împletése funii, din ramurile arborilor și corfe, ier din teiu gătiau țesetură môle, care o albiau la sóre, seu o colorau, colórea galbină și roșie fiind mai plăcute.

După Ellis, regina din Tahiti pörtă pe umér un plaid alb ca néua, pe cap pelerie gătita din frunțele palmei și în urechi cercei se înlocuiau prin flórea miorositoare a iasminului.

Au avut și sborătóre blânde, apoi porci și căni, acești din urmă se folosiau ca nutriment și se prețuiau mai mult decât porcii. Animalul ucis învôit în frunze de palmă, se frigea între petrii încaldite; ca nutriment mai întrebuințau: pești, pome și mai ales fructul arborelui de pâne. Din rădăcinele arborilor gătiau o beutură spirtóșă numită „ava”, însă dela acesta femeile și oamenii de clasa mai de jos erau opriti.

Pe morți i aședau pe o aredicatură de lemn, punând lângă dênșii apă, mănăcări și armele lor; așa stă mortul, până ce carnea i se perdea, și atunci numai oșele góle se înmorméntau. Mormintele (morai) sunt cele mai mărețe documinte despre propășirea tahitilor și în genere a insulelor însoțite. Cook în călătoria sa în giurul lumii („Voyage Round the World”) descrie morméntul reginei Oberea, care e aredicat din pătă de coral cioplit. Morméntul are formă de piramidă, și e aredicat pe un fundament de 267' lung și 87' lat; laturile i le formară niște trepte de 11—4' înalte, înălțimea întregă i-a fost de 44'. D'Urville a vedut asemeni monuminte în insulele însoțite. Nu putem a nu admiră artea și diligința statornică a acestui popor, care numai cu instrumente de pătă a aredicat atari monuminte, căror asemeni — din evul de pătă — nicairi nu se găsesc.

Tahitii au cređut nemurirea sufletului, au avut idoli și ceremonii religióșe; și putem dice cu tótă siguritatea, că au fost mai virtuóși, mai sântoși și fericiti înainte descoperirii, decât ađi sub influința civilisațiunii europene, care cu beuturile-i spirtóșe și pecatele-i a înveninat fericirea acestui popor, despre

care călătorul Forster a dis, că în cercul lor nu ai putut vedea fețe posomorite și neîndestulate.

* * *

Așa sunt selbatecii din evul presinte; e de crezut, că asemeni au fost acestora cei de odinioară, însă a decide în această privință cu toată siguritatea nu se poate; decât că viața selbatecilor moderni în multe cazuri ni dă deslucire la timpurile străvechi. Referitor la acesta ietă câteva exemple:

Profesorul Worsaae în opul seu „Remășițele străvechi din Dania“ pune în dubiu, că omenii străvechi cu armele lor de pētră ar fi putut ucide animale mai mari. Întrebarea această a atras atențiunea multora, dând ocaziune la multe dispute; de și o privire la istețimea selbatecilor moderni în folosirea armelor lor primitive, ni va esplică greutatea:

Indienii din America nordică cu săgēta, acărui vērful nu e decât pētră ascuțită,ucid taurul selbatec: indienii braziliani așa țintesc săgēțile svērлите în sus, încât aceste în căderea lor perpendiculară se strapungă brōșca țestōsă, de pe care arcele țintite pieder ar sări înapoi; selbatecii din Africa de mijloc cu armele lor primitiveucidă elefantul; australienii cu săgēta străpung paserea sborătore; alții, ca cei din Patagonia, se cufundă sub apă, și așa străpung cu armele de pētră peșcele notător... Cē pot face selbatecii din presinte cu armele lor simple, aceea a putut-o face și străvechii; și că au și făcut-o, se vede din oșele remase ale animalelor folosite de nutremēt.

Asemenea greutate s'a escat și în privința acelor de os găsite între remășițele străvechi; mulți le-a crezut aceste mai tardie, neadmițend, că numai cu niște instrumente de pētră s'ar pute găti așa ceva. Cartet, ca se se convingă despre posibilitate, a încercat a găti astfel de ace, și a reesit. Cum se nu?! Eschimoii încă și azi gătesc de aceste, cei din Seelanda-nouă găuresc și sticla, iar indienii brazilieni numai cu ajutorul apei și nășipului străbat prisma de cristal de 4—8", la astfel de operațiuni însă se recer ani, însă cu istețime și statornicie tōte se pot realiza.

Admirām monumentele străvechi englese, dane și perigorde. Dar cum se nu admirām cel din Tahiti, al reginei Oberea, seu idolii cunoscuți din insula Easter, dintre cari unul e de 27' înalt, de și omenii acestia n'au cunoscut instrumente de metal?!

Sunt unii, cari între armele de pētră găsite în Europa, în privința propășirii, dau mai mare însemnătate vērfulor de săgēta, decât boomerangelor. În cercul selbatecilor moderni aflăm respuns și la acesta. Cei din Seelanda-nouă n'au cunoscut săgēta, dar au avut cetăți de pământ și au cultivat și pământul; din contra suegii vēnau admirabil cu săgēta, și stau la cel mai de jos grad al selbateciei...

Cu tōte aceste, deducēnd din presinte la trecut, nu e de a se uită, că la propășirea umană influințază mult clima, împregiurările locale și lipsese sustinerii escate din aceste; nu se poate trece cu vedere nici aceea însușire a selbatecilor, că dēnșii sunt prunci crescuți, cari cu minte pruncescă și patimă bărbătescă dispun asupra relațiunilor vieții, că dēnșii pe lângă fantasia puternică și judecarea slabă, veri cărei aparatiuni i dau o formă fabulosă. Așa s'a intemplat, că caprițiile și scăderile părinților trecēnd dela o generațiune la alta, în fine au devenit regulă, ba lege sancționată, că ideile lor despre bun și frumos sunt așa diverse și contrarie, încât au nescari datine, acărui posibilitate numai pentru aceea o credem, pentru că într-adevăr există!

Așa au putut fi și străvechii Europei. Jocăreia re-

lațiunilor vieții și a caprițiilor umane au fost și dēnșii, ca totdeuna aceea, cari în subordinațiunea lor spiritală n'au putut predomni împregiurările.

Nicolae Bejan.

Descânțece din Bucovina.

V.

De Samcă.

S'a sinecat,
S'a suflecat,
S'a mănecat,
N. dela casa ei,
Dela mēsa ei,
Grasă și frumōsă,
Rumēnă și voiōsă,
Când a fost:
La meș de cale
De cărare,
Vacă neșra 'ntimpinatu-o,
Bucium negru făcutu-o,
În corne luatu-o,
În laturi de drum aruncatu-o,
Inima mănecatu-i-o,
Ochii învērțitu-i-o,
În cap ameșitu-o,
În spate recitu-o,
În picioare lovit-u-o,
N. fōrte șta vaeraș,
Fōrte s'a mișelat,
Cu glas mare dimpământ,
Pân' la sfântul ceriu strigând,
Nimene aușitu-o,
Nimene vēđutu-o,
Numai Maica curată,
Maica précurată,
Aușitu-o,
Vēđutu-o,
Întrebatu-o:
„— N. ce te vaerezî,
Ce te mișelezî
Cu glas mare din pământ
Pân' la sfântul ceriu strigând?
„— Of! Maică curată,
Maica précurată!
Cum nu s'a vaeră,
Cum nu s'a mișelă,
Că N. s'a sinecat,
S'a suflecat,
Și s'a mănecat
Dela casa ei,
Dela mēsa ei,
Grasă și frumōsă,
Rumēnă și voiōsă.
Dar când a fost:
La meș de cale
De cărare
Vacă neșra 'ntimpinatu-o,
Bucium negru făcutu-o,
În corne luatu-o
În laturi de drum aruncatu-o,
Inima mănecatu-i-o,
Ochii învērțitu-i-o,
În cap ameșitu-o,

În spate recitu-o,
 În picioare lovit-o.
 N. forte s'a vaerat,
 Forte s'a mișelat
 Cu glas mare din pământ
 Pân' la sfântul ceriu strigând.
 Nimene auzitu-o,
 Nimene vădutu-o,
 Numai Maica curată,
 Maica précurată,
 Auzitu-o,
 Vădutu-o,
 Întrebatu-o:
 Ce te văerezi
 Ce te mișelezi?

„— Tu N. séma nu băgá.
 Că eu cuțite de găsit oiú apucá,
 Și usturoiu de pe nóue straturi,
 Ți-oiu alege
 Ți-oiu culege,
 Și cu aceste de-i descântá
 Tot réul dela N. le-i depártá.
 Din mii de mierele,*
 Din sute de ciolánele...
 Samcă de zori,
 Samcă de cântători,
 Samcă din spaimă,
 Samcă din scârbă,
 Samcă de duc cu ducóică,**
 Samcă de moroiu cu moróică,
 Samcă de némț cu nemțóică,
 Samcă de léch cu léscá,
 Samcă de rus cu ruscă,
 Samcă cu sburătoriu,
 Samcă cu pocitoriu,
 Samcă de 99 de feliiuri,
 Samcă de 99 de chipuri,
 Nu strîngeți,
 Nu ardeți,
 Nu 'ncordați,
 Nu 'nfocați:
 Șelele
 Cu andrelele,
 Genunchile
 Cu rărunchile,
 Că nu vi-i aici locul,
 Nu vi-i locoșagul,***
 Ci voi ve strîngeți
 Și ve duceți:
 În vârful munților
 În codrii Arșinilor †
 Unde fétá mare
 Coșită nu împleteșce,
 Cocoș negru nu cântá,
 Măța négrá nu mniaună.
 Acolo ve strîngeți
 Și sângele ve beți.
 Acolo ve adunați
 Și carnea ve mâncați
 Pe N. s'o lăsați
 Să remăe curată,
 Luminată
 Ca maica ce-a dat'o,
 Ca Dumneșeu ce-a lăsat'o.
 Amin! amin!
 Ca sórele în senin.

Dela mine descântecul
 Dela Dumneșeu lécul!

Noté.

Acest descântec, numit „de Samcă” sau „de réul copílor” și cules dela o româncá din satul Iacea, mi l-a împártășit dl Tóder Bumbac, preo-

* Mierele dem. dela mie, lat. n. de melle.

** Mulți români, după cum m'am amintit de mai multe ori, nu pot pronunța cuvântul „duh” spirít, ci spun „duc” séu „duf”. Deci sub cuvintele „duc” și „ducóică” din descântecul acesta nu se pò. e nimicá alta înțelege, fără numai un „duc — duh” necurat.

*** Locoșag — culcuș, sălaș.

† Sub „codrii Arșinilor” e de-a se 'nțelege niște codrii mitologici.

S. FI. Marian.

Despre unele minerale combustibile.

— Studiu geologic-technologic. —

V.

Petroleul.

Vădurăm mai sus, cum s'a desvoltat vegetațiunea în diferitele formațiuni geologice. În formațiunea terțiară s'au ivit diferențe climatice, cari au fost fără îndoieală analoge cu cele din timpurile noastre. Bradul, molidul, fagul ș. a. erau atunci tocmai așa desvoltate în privința mărimii și a structurei, ca și acum, și decă precugetăm la acea lucrare, care există în industria modernă sub numirea de „pregătirea cătranului”, care însă nu e altă ce decă o destilațiune uscată a plantelor și specialminte plantelor resinóse; precugetând apoi și aceea, că o destilare uscată se pò. e împline și pe calea naturală, cu acea diferență însă, că în cazul acesta rezultatul e cu mult mai mic, decă cum e la destilarea artificioasă: vom avé drept deci a presupune, că aceea substanță, care se însamnă ca „cătran” și care e tipul primitiv al petroleului, a purces în pământ sub influința destilațiunii a plantelor din formațiuni geologice tocmai așa, ca și în retorta esperimentatorului cu ocasiunea destilării diferitelor plante resinóse.

Cătranul e o mestecătură numerosă din ce în ce uscătoare, compusă din mai multe substanțe și mai cu sémă dintr'un oleu volatil, dela care primeșce cătranul un miros caracteristic. Colórea sa cea négrá vine dela cărbuni. În forma cea mai comună își pierde curénd fluiditatea și atunci se numeșce smólá séu asphalt. Decă acesta e în agregatiune fluidă, atunci se numeșce petroleu, care are o colóre brună deschisă și un miros caracteristic, strébătător; innótá pe apă, fiind că e mai ușorá, are o pipáire unsurósă și arde stréordinar vioi cu o vehemență abia alinántá; desvóltá lângă aceea multă funingină, are însă — decă se conduce aer de ajuns — o putere luminósă așa de tare, încât s'a introdus în forte multe locuri cu mare avantajiu la iluminatiunea stradelor. În spaciuri închise nu e aplicaver pentru mirosul seu cel tare; ierá decă se destilézá, atunci e și aci bine primit. Cea mai curată formá a petroleului se numeșce naphta, care e limpede ca apa, forte subțire curgétóre și e și mai arđiverá, decă petroleul.

Deci cătranul, a cărui întrebunțare e destul de bine cunoscută în viața practică ca mijloc de uns, — apoi asphaltul, cătran închiegat, care se întrebunțézá — ca table de asphalt — la acoperirea cășilor, la pardosela drumurilor, trotoirelor, în fine petroleul, a cărui aplicare ca material de iluminat nu e disputaverá: tóte aceste corpuri naturale nu sânt — referitor la

părțile lor constitutive chemice — corpuri simple, elemente, ei străordinar variabile și schimbăcioase soluțiuni, de o parte de grupele acelor șiruri omologe, care încep cu gasul bălțos, de altă parte idrate carbonice. Aceste diferențe în compozițiune și în apărința esteriōră sânt partea cea mai mare urmarea schimbăciunii străordinare. Micșorarea apăsării seu înălțarea temperaturii cășună la ele o eliberare repede a materiilor ușor volatile, ce se întâmplă și prin urmarea evaporățiunii încete.

Aceste produse, adeca cătranul și variațiunile sale consângene sânt lămurit caracterisate ca produc-turile descompunerii organismilor, și s'au privit ca atari încă înainte de întrebuintărea lor așa de grandioasă și felurită în economia casnică-technică. Pe lângă prezența rară a lor în țările încă de mult timp cercetate pe calea geologică, s'au luat aceste materiale foarte puțin în băgare de seamă, astfel; încât încă în presente sânt foarte mărginite cunoștințele noastre relative la în-fățișarea lor.

Este o faptă de mult cunoscută, că petroleul și variațiunile sale apar în straturile de cărbuni însuși, și adeca așa în straturile de cărbuni brunii, ca și în a celor de pētră. Însă mai îmbelșugate sânt casurile, unde se află aceste materiale numai în apropierea straturilor de cărbuni mineralici, și de regulă sânt petrile de năsip și conglomeratele din apropierea directă a straturilor implinite de dēnsele partea cea mai mare ca fluidități. Originea cătranului și a variațiunilor sale e organică, și acesta e opiniunea domnitōre încă de mult timp. Însă opiniunile au fost și sânt din două puncte de vedere varii, și adecă de o parte în privința materialului, de altă parte referitor la modul formării. Acea împregiurare, că oleul și idratele carbonice ușore apar la olaltă cu straturile de cărbuni, seu în astfel de pături, în cari s'au aședat în cătătimi importante remășițe plantare, a dat ocaziune naturaliștilor a presupune, că materialul pentru formarea oleului și a cătranului este a se căută în remășițele vegetale. Însă purcederea seu formarea acēsta din substanțe animale încă e documentată prin exemple indirecte de cei mai mulți naturaliști, așa, că după starea presintă a cunoș-cințelor noastre putem recepe, că așa remășițe plantare, ca și animale au fost în stare — sub condițiuni co-respundētōre — nu numai singurateci. ei și în apărința lor combinată a formă petroleu și alte idraturi carbo-nice. Pe lângă aceea e de observat, că creșcă plante bălțō-e seu de apă ori unde, ele se conduc pururea de numeroase animalcule mici, și apoi viceversa : viēță ve-getală microscopică se presintă în tot locul, unde e viēță animală.

Relative la modul, cum se pot formă din remă-șițe organice idratele de carbon solide și licvide fluide, s'au defigat ipotese pentru ipotese. Una dintre ele e aceea, la care se aprobēză pe lângă considerațiunea la capacitatea absorbațiunii sării comune, adeca a clor-natriului pentru idrogen-carbonic și pentru că petro-leul, gasul bălțos și apa sărōsă apar reunite : că ga-surile bălțōse seu gasurile de mină (germ. Sumpf- oder Grubengas) formate prin descompunerea generală, se absorb de straturi de sare, și în urmarea compresiunii însēmuate, se străpōrtă în starea fluidă. Apele, cari au leșiat acele straturi de sare, au trebuit să elibereze și să ducă cu ele petroleul și gasul bălțos. După altă ipotesă se străpune întregul proces al formării de gas de idrat carbonic, din care provine oleul, în păturiile pământului bogate cu material organic. Unii partisanii ai altei ipotesē sânt de opiniunea, că petroleul și va-riațiunile sale sânt produc-turi de ale unei destilațiuni uscate, purcēsă prin înalta temperatură domnitōre în afundimea pământului.

Materialul organic se decompune prin reacțiunea elementelor sale proprii! Se luăm de exemplu : lemnul, a cărui compusețiune mijlocie chemică e : $C_4H_9O_6$. Acesta se decompune astfel, că oxigenul cu carbonul se îmbină ca acid carbonic (CO_2), iēră din restul respectiv purced idraturi carbonice, cari corespond rela-tive la compusețiunea lor cu cele din natură presen-tate, și mai ales naphtei și petroleului. Dară dēcă ar fi încheierea mai puțin completă, atunci s'ar putē eli-beră mai ușor idratele carbonice de o parte, iēră de altă parte oxigenul la aceste îmbulzit ar putē influința spre compusețiunea chemică a restului, formându-se apoi oleurile fluide, relative rēșina de pământ (germ. Erdharz), seu — prin urmarea răpirei idrogenului, cēra de pământ bogată în carbon (germ. Erdwachs).

Cel mai curat petroleu natural, adeca naphta apare în cătătimi mai mari în Baku și în China. În apro-pierea orașului Baku (în Rusia) isvoreșce naphta din multe locuri ale arinosului tērm a lacului caspic într'o cătățime așa de mare, încât abia se ica în conside-rare și numai cele mai bune specii se adună ca arti-cul de comerț. În alte locuri iēsă afară ca gas din pământul cald și se întrebuintēză la arderea cără-mișilor.

În genere se pōte dīce, că petroleul e mai mult seu mai puțin fluid, adeca e parte de tot licvid, parte însă e cam țanace ca și un cătran închiegat. Co-lōrea sa încă e foarte variată : așa d. e. petroleul cel licvid are o colōre galbenă seu verde ca oliva. iēră colōrea celui închiegat merge până la negru închis. Cel dintăi e străvēdētōr, iēră cel din urmă e abia — abia diafan.

Întrebuintărea petroleului ca material de iluminat s'a întrodus foarte frapant în viēța casnică mai vētos prin aflarea importantelor isvōre de oleu din America nordică. Numai Statele-Unite d. e. dau comerțului pe an o cantitate de oleu într'un preț de 150 milioane flo-rini v. a. (15 mil. punți sterlingi.) Unicele îngăuriturii arteficiōse au liferat în Pennsylvania pe dī 400 de gă-leți de petroleu ș. a.

G. Pocrean.

C u g e t à r i .

Când vedem cu cătă bucurie unii ōmeni sfășie re-putățiunile noastre, ne vine să credem că vițurile lor se 'ngrașă de tot ce este mai bun în noi.

Salutarea parvenitului se mēsōră după norocul seu; cu cât se rădică mai sus, cu atât se plēcă mai puțin.

Cupa ambițiunii îmbētă conșciința și face să șo-văiēcă dreptatea.

Dēcă ar putē să vēdă golul ce-l lasă mōrtea lui, cel fudul ar fi mai puțin mândru de locul ce-l ocupă viēța sa.

Înima feciōrei conține schinteia iubirii precum bo-bocul de trandafir conține profumul.

Sânt lucruri pe care nu le putem întrebuintă fără a le murdări : batistele și spionii.

O îmbrăcăminte elegantă te face să plătești mai mult otelierului care te găzdueșce de căt croitorului, care te 'mbracă.

Amorul propriu te mângăie de ori-ce nenorocire, atunci când ai prevēdūt-o.

Gradul de spirit necesar pentru a ne face plăcere este o mēsūră în destul de esactă a gradului de spirit ce avem noi enși-ne.

Femeia este barometrul viēții sociale. (La Bruyère.)

Între tōte femeile esistă, ca și între preoții același religiiuni, unui legământ secret. Ele se urese, însă se susțin una pe alta. (Diderot.)

SALON.

Mihaiu și Săcuii.

— Tablou național. —

Am împărțit și noi, că în „Salonul“ din Paris, adică în expozițiunea internațională ale operilor de arte, și pictorii ma și sculptorii români sunt reprezentați.

Dintre operele espuse de artiștii români dără cel mai de frunte este tabloul dlui D. Demetrescu-Mirea. Acesta represintă o șcenă istorică din viața lui Mihaiu Vitezul: aducerea capului cardinalului Andrei Băthory de cătră săcuiul Blasiu Ördög și tovarășii sei cari au omorit pe „sărăcul popă“ în pădurile dintre Transilvania și Moldova, unde se refugiase, după ce Mihaiu Vitezul îl bătuse la Schelimberg lângă Sibiu.

Despre acest tablou interesant cetim în „Binele Public“ din București o corespundință, din care vom scote și noi următoarele:

Locul pe care comisiunea artiștilor a cređut de cuviință să dea tabelului lui Mirea, e desastroos.

„Mihai și Săcuii“ se pôte împărți în două grupuri bine destinate asupra carora lumina — lumina proprie a tabelului, nu cea dată de administrațiune — cade bine adușă, dând mai multă forță elementelor tragice și solemne cari alcătuiesc acțiunea.

Grupul din drepta se compune din Mihai care șede pe un fotoli cu spatele înalt de tot; Dómna Stanca în picior se rađimă de fotoli cu mâna și pe mână își plăcă capul; lângă ea, tot în picior, tinerul odor al domnului, principele Petrașcu. O mėsă separă acest grup de cel din stânga, — grupul sumbru și plin de viață al Săcuiilor asasini.

Mihai — figură autentică după portretul făcut de Sadler, când eroul eră la Praga — domină grupul din drepta și atrage imediat privirile. Momentul realizat de artist se potrivește cu pozițiunea principelui. Dómna, la vederea capului lui Bathyory, a đis lui Mihai vorbele pe care le cunósceți din Bălcescu. Aceste dureróse cuvinte, pronunțate de principesă c'o voce inecată în lacrimi, a pătruns inima lui Mihai. El esclama legendarul strigăt de comiseratiune: „Sărăcul popă!“ Ș'apoi cade pe gânduri. Acesta e momentul luat de artist. Mii și mii de cugetari, unele mai severe de cât altele, a năvălit în capul Marelui Căpitan.

D'o parte aceste gânduri îl dobóră ai crede că sub greutatea lor Mihai plăcă fruntea și mâna-i dréptă — (atrag atenziunea delicatilor asupra fineții de execuțiune a acestei mâni) — caută un sprijin; ea stringe c'un fior de abia perceptibilă descuragiare brațul fotoliului.

Norocul nu mai suride; viitorul e negru; căpitanii — splendidul stat-major de la Călugăreni au fost risipiți de vijeliile rășboielor, unii în Muntenia, alții în Moldova, alții a căștigat cununa nemuririi pe câmpurile de luptă. Ce va mai aduce și điva de mâne? Întrébă privirea de vultur a Eroului muntén, privire care rătăcesce perđută în infinit și cercând să ghicescă hotăririile destinului.

Vie însă ce o veni! se gândesce Mihai și viteza-i natură nu e învinsă nici în acésta luptă dureróșă care se petrece în sinu'i, provocată de cuvintele Dómnei. Voi infruntă totul! Și mâna-i stângă, adușă c'o cavalerescă mândrie în șolduri, deside pe vrăjmașii pe cari Mihai i presimte, de și nu-i vede în momentele acelea.

Durerea omului și mai cu sémă a părintelui, natura nebiruită a eroului, apar, le citim cu înlesnire în

acéstă pozițiune a lui Mihai, studiată, făcută, și dată, gasită în fine ast-fel cum veți vedé-o.

N'am avut noroc în anul mântuirii țării de lărbile principilor români. Mulțămită administrațiune „Salonul“ lumina dată operei lui Mirea fură bătăia lui Mihai, sé mai bine o dá d'avalma, o perde în refictele metalice ale zalelor. Inchipuiți-vé pentru un moment pe Mihai fără barbă și veți vedé cum trebuie să-i ședă.

Trec la Dómna Stanca. Nobila durere ce e întipărită pe figura principesei, acea spaimă cu care dën-sa zăresce ineguratul viitor al soțului său; privirile pline de lacrimi materne ce pare că îndreptéză asupra iubitului ei fiu, tóte acestea a dispărut la salon. Causa? Tot lumina.

Impresiunea ce'ți face acolo figura Dómnei e un fel de indescriptibilă oboselă, care a doborit-o.

Se redemă de jețul principelui, nu sub povara unei griji sfășitóre de mumă și de soție, ci sub aceea a unei nemărginite oboseli trușești.

Petrașcu, în picior lângă mėsă, sé uită la capul cardinalului pe care Săcuiul îl presentă. Umbra cade pronunțată de tot asupra figurei tinerului principe.

Intr'adevăr, care ar fi fost sentimentul ce artistul ar fi cređut că se cuvine figurii copilului? — Petrașcu are 13 sé 15 ani. — Frica? nu, căci Petrașcu e fiul lui Mihai; o nepăsare desprețuióre? și mai puțin, căci sentimentul acesta ar fi fost interpretat ca o bravadă de gamin. — Deci, Mirea a preferit, și cred că nu a făcut réu, a lăsa pe ténérul domn în umbră, drept, privind și órecum întemeiat la auđul vorbelor ce dómna Stanca a pronunțat cu câte-va momente mai înainte.

Ca trășură de nevoită unire între grupul din drepta și grupul Săcuiilor din stânga, stă capul cardinalului. Întai Mirea represintase pe Bathyory ca pe un Christ admirabil de frumusețe și de lucrare artistică; în urmă a aflat că la Biblioteca Națională de ací se află portretul lui Bathyory. L'a copiat, și cu acesta, și cu un cap de mort de patru đile, pe care un amic intern nu șciu de la ce spital, i l'a dat în dar și pe care tot amicul intern — în puterea prietiniiei — l'a crestat la frunte și la buze în drépta, ca să simuleze rana facută cardinalului de toporul omoritorului; cu aceste documente, đic, Mirea a lucrat pe Bathyory.

Se scie, că ténérul cardinal eră frumos; înainte d'a fi principe al Transilvaniei, el indeplinise cu vioșie sarcina de călugăr galant, Coureur de ruelles. Acéstă frumuseță mai apare încă în capul mort palid-verde, tirit și trântit în disagii Săcuiilor.

Un detaliu, spiritual chiar în acéstă parte lugubră a tabelului. După scofălcitura sângeróșă a buzei se pôte zări mustața ungară, mândră încă și dréptă, cătând bataie.

Posițiunea ce Mirea a dat Săcuiului Blasiu Ördög este, după mine, cea mai fericită din întregul tabel, pentru că este cea mai vorbitóre. Săcuiul, pare că đice dën-sa, a intrat în camera domnescă așteptându-se a primí de la principe, ca preț al asasinatului, marea cu sarea, cerul cu stelele. Înșelătóre inchipuire! Privirea fulgerătóre a lui Mihai l'a băgat în pământ. Ördög s'a propie cotiș, cu frică; intinde capul cardinalului cu améndoue mânele și dá sé-l pună pe mėsă, iér privirile evită privirile Eroului, cari îl spăimântă întocmai ca acele ale lui Mariu pe infrișoșatul Cimbru. Indoiela, frica, cupiditatea, trăiesc în atitudinea lui Blasiu Ördög.

Cei-l-alți Săcui, tovarășii de omor, ridică draperiele ușei și se uită sé vedă rezultatul, sé auđă ce va hotări principele. Figuri pline de adevăr; ați vedut Secui de ceia cari isi móie cămașa în pécură ca s'o pórte șese luni și mai bine; munteni sêlbatici trăind cu fierele prin vizuinele munților; opinci cu curele gróse, chimiruri late cu nasturi; cei din fund cu sarice.

Coloritul întregii opere e reușit; nu se vede nici un contrast violente în arangiarea culorilor. Sentimentul ce animă scena e dramatic, fără a fi esagerat ca în operele altora espuse la „Salon”.

E greu să nu caști în ridicul când vrei să realizezi cu forță sublimul dramatic.

Mirea a știut să nu treacă peste natural, de și sentimentul dramatic naște în opera sa chiar prin natura acțiunii.

Repet. însă! pozițiunea ce i s'a dat e vitregă de tot.

Nimeni nu recunoșce mai mult de cât noi sentimentul de binevoitoare ospitalitate a Franceșilor, dar nu e mai puțin adevărat, că străinul, în nenumărate ocazii, întâlnește o recelă, o rea voință, aș dize chiar o vrăjmășie inesplicabilă din partea acelorăși binevoitori și ospitaliari Franceși.

Ori cum ar fi, vizitatorii se opresc mulți înaintea lucrării pictorului român.

Gion.

E c h o.

Scena se petrece în o cafenea.

Un ôspe salută pe celalalt!

— Am onóre.

Acela, un străin, răspunde:

— Eu n'am onóre.

Cel dintâiu observându-și greșela:

— Dta n'ai onóre? (Se departe.) Am onóre.

*

— E curios, cât de mult au să n'vețe acuma băeții în școlă. De multe ori un școlar din a patra clasă liceală știe mai mult decât părintele seu.

— Da, da. Și eu am un atare băiat.

*

O subretă medicului:

— Dle doctor, dómna mea e fôrte supărată. Eu deja a treia-ôră am venit să te chiem și totuș nu mai viu la dënșă.

Medicul:

— Spune dómnei, că eri am fost la croitorésa ei, care asemenea e pacienta mea. Acólo am aflat, că toaleta de călătorie a dómnei numai pe 20 l. c. va fi gătă. Așá dară mai are timp să se bolnăvescă.

Literatura si arte.

Almanac. Societatea „România Jună” a junimei române din Viena a decis să scótă la lumină un almanac literar. În acesta se vor publică lucrări atât de membri actuali, cât și de cei emeritați, precum și de cei onorari. Acest almanac de sigur va fi o carte interesantă, de aceea publicul nostru va face bine, decât o va sprigini cu căldură.

Cinci-zeci de ani de știință. Acesta e titlul unei broșuri apărute la București, care conține traducerea faimosului discurs ținut de Lubeck, președintele Asociațiunii britanice, asupra progreselor făcute de știință dela 1831 până ađi, în tóte ramurile ei, pentru cari corespund tot atâte secțiuni în acésta Asociațiune. Traducerea e făcută de dl Licherdopol, profesor la școlă de comerț în București și la Asilul Elena-Dómna.

Explicarea procedurii civile cu legile judecătórilor de școle și judecătórilor comunale. Așá se numeșce broșura de 358 pagini apărută la București de dl avocat A. C. Ionescu și care se găseșce de vânzare pe la librării pe prețul de 5 lei.

Diaristic. La Botoșani în România a apărut un

nou organ de publicitate, titlul acestuia este: „Tera de sus”.

C e e n o u ?

Știri personale. *Carmen Sylva*, adeca Regina României, a fost numită de curând membră onorară a Academiei din Roma. — *Di Gr. Tocilescu* a făcut ierăș o excursiune archeologică în Dobrogea.

Sinodul din Blaș al provinciei mitropolitane s'a deschis marți după Rusalii. În ziua precedentă, luni după mieđăđi, se ținú o conferință preliminarie sub presiunea mitropolitului, permittându-se rugăciunea: „Împérate ceresc!” După acésta mitropolitul rosti o cuvântare acomodată, apoi invită pe toți membrii sinodului a-și face promisiunea solemnă „de a ținé secretele sinodului”. Urmă alegerea oficialilor sinodului și anume: juđii esecuțiunilor și ai cãnteló, promotori sinodului, secretarii, notarii, magistrul ceremoniilor sinodului, teologii și canoniștii sinodului. Deputații capitulelor își presintară credențiunile. În fine mitropolitul presintă sinodului decretale votate în sinodul din 1872 și aprobate de Papa. Deschiderea solemnă a sinodului, marți, se făcú cu mare pompa. Ântâiu se ținú Veni-Sancte, pontificând mitropolitul, cu numerosă asistință preoțescă. Urmă deschiderea prin o cuvântare a mitropolitului. Apoi se compuseră secțiunile și li se predeteră agendele sinodului actual. Și aici caută să înterumpem împărtașirea nóstră. căci, conform indicatei promisiuni de a se ținé secretul, n'a putut să transpire încă nimica în publicitate. Tot ce putem anunția este, că ântâiu s'au publicat decretale aprobate ale sinodului din 1872, apoi s'au desbătut altele nóue. Precum ni se împărtașeșce din Blaș, importanța de frunte a acestor decretale este, că prin ele se constatéză autonomia provinciei mitropolitane gr. c. din Blaș. Sinodul se ncheiă marți la 6 l. c. ierăș cu solenitate bisericească. Mitropolitul a dat dóue prânđuri, unul la deschidere pentru toți membrii sinodului, și al doile la inchidere la care luă parte asemenea și clerul din Blaș. Mai adaugem, că decretalele promulgate se vor trãmite și la celelalte diecese, unde asemenea apoi se vor ținé sinóde diecesane pentru promulgarea lor. În fine va fi interesant să notãm și numele persoanelor cari compuseră acest sinod. Din archidiecesă: mitropolitul, prepositul Țipariu, canonicii Pappalvai, Negruț, Vestimian, dr. Raț, I. M. Moldovan, vicariul A. Micu, represintantul egumenului mănăstirei din Blaș, protopop. Blășan, profes. dr. Grama, secret. Mateiu Pop; dela Oradea-mare, episcopul, prepositul T. Kóváry, can. Vela, archidiacon. G. Marchiș; dela Gherla: episcopul, prepos. Anderco, can. Vas. Pop, vicarii Moišil, Barbuloviciu și Kókényesdi, profes. Cartice; dela Lugóș: episcopul, prepos. Moldovan, can. Liviu, vicariul Densușan, secret. Perian. — Dintre decretalele sinodului din 1872 publicate cu acésta ocaziune și memorate mai sus numim următóarele: Titlul despre credința cu decretale: despre credința catolică și sânta unire, despre conceperea imaculată, despre profesiunea credinței, despre indiferentismul religios; titlul despre biserica cu decretale: despre puterea hierarhica, despre pontificele române, despre mitropolii, despre episcopi, despre capitule, despre vicarii episcopiceși și capitulari, despre vicarii foranei, despre protopopi și administratorii oficiilor protopopeșci, despre parochi, administratorii parochiali și capelani; titlul despre sinóde cu decretale: despre sinóde în genere, despre sin. ecumenice, despre sin. provinciali, despre sin. diecesane; titlul despre beneficiile bisericeșci cu decretale: despre benef. bisericeșci în genere, despre benef. parochiali, despre starea parochiilor și dotațiunea aceloră, despre confe-

rirea parochiilor; titlul despre sacraminte cu decrete: despre sacr. în genere, despre botez, despre confirmațiune, despre eucharistia, despre penitența, despre ungerea de pe urmă, despre ord, despre matrimoniu, despre căsătoriile mestecate; titlul despre cultul divin cu 11 decrete referitoare, între cari este provețut și pentru edarea unei foi bisericicești; titlul despre viața clericilor cu 7 decrete despre viața, portarea și vestimintele acelora; titlul despre monaci cu 4 decrete despre reorganizarea ordului basilic, și aplicarea basilicilor la institute; titlul despre instituțiunea tinerimei cu 6 decrete referitoare la creșterea clericilor, gimnastiilor, preparanților și normaliştilor; titlul despre judecătoriale bisericicești cu decrete despre consistoriile dieces., despre forurile matrimoniale, și despre forurile apelatōre.

Un preot harnic ș-a vĕțut de curĕnd recompensate cu succes ostenele sale pentru luminarea poporului. Acesta e părintele Milian, parocul comunei Monĕsa din comitatul Arad, carele a isbutit a clădi pentru credincioșii sei așa dicĕnd din nimica, o biserică. Acĕsta biserică se sfinți în duminica trecută, pontificănd părintele protopop Constantin Gurban, cu numĕrosă asistință preoțĕscă, și ținĕnd totodată și o cuvĕntare fōrte potrivită. Căntărilor rituale fure executate de corul vocal al plugarilor români din Buteni sub conducerea zelosului învățator. După missă oșpeții și tot poporul se întruniră la mĕsa ospitală a părintelui Milian, unde se rostiră apoi multe toasturi.

Teatru românesc. Tinerimea română din Beiuș va da la 11 l. c. o reprezentațiune teatrală în favōrea fondului pompierilor și a studenților săraci din Beiuș. După reprezentațiunea teatrală va urmă danț în ospĕtăria opidană. — Din S. Săbiș ni se scrie, că trupa română sub direcțiunea dlui G. A. Petculescu dă reprezentațiuni acolo. Pĕcat însă, că dl Petculescu nu-și întăreșce trupa prin puteri mai bune, căci astfel trupa lasă mult de dorit. Dl Petculescu jōcă bine, dl I. Petrișor are voce frumōsă, dar dșōra Hălmăgian nu face progres, dna Dobricean ș-a perdut vocea, dna Petrișor pare a avĕ talent. Publicul, durere, n'a prĕ spriginit reprezentațiunile.

Musica română în Brusela. Cu ocașiunea, închiderii stagiunei teatrului „Renaissance“, în sĕra de duminică 28 maiu, domnișōra Antonia Dedier a cāntat o romanță romānescă („Despărtirea de dl Cavadia, poesia de Th. Șerbănescu) cu cuvinte romānești. Mai toți Romānii rezidenți în Brusela se aflau în acea sĕră. Dra Dedier a cārui gentileță și artă sūnt incontestabile a fost viu aplaudată și în mai multe rĕnduri chiamată la rampă. În schimbul acestei expresiuni de simpatie dra Dedier a primit din partea coloniei romāne un enorm și frumos buchet cāt și o colosală corōnă de flori la care eră atașat în funte bogate, tricolorul Romāniei. Regnicolii Belgiei au făcut mult cas de acĕsta manifestațiune patriotică în modul cel mai simpatic.

Italia a îmbrăcat doliu. Eroul ei, generalul Garibaldi, a încetat din viață la 2 l. c. pe insula Caprera. Acĕsta șcire n'a fost neașteptată, căci Garibaldi bolia de mult, totuș a produs adâncă emoțiune pretotindene, dar mai ales în Italia. Camera deputaților Italiei a decis, că ilustrul mort sĕ se înmorminteze cu cheltuielile țĕrii. Garibaldi s'a născut la Nizza în 1807 și ca tiner a intrat în marina Sardiniei; implicat într'o conspirație, se refugiă pe teritoriul frances; acolo intră în serviciul beyului de Tuniș în calitate de căpitan, dar nu

peste mult se duse în America de sud, unde luă parte în reshoiu și deveni un eșcelent cap de guerilă. Acolo se și căsătorii cu o creolă. La 1848 izbucnind revoluțiunea din Italia, se rentōrșe în patrie, luptă contra Austriei; neisbutind se rentōrșe în America, de acolo se duse în China; de unde numai la 1854 reveni. Urmă eluptarea uniunii italiene, care-l făcū nemuritor.

Necrolog. În ziua de Rusalii din acest an, în acĕsta frumōsă sĕrbătōre a primăverii, o flōre tot atât de frumōsă, dșōra Elena Ponta, gentila și amabila fiică a dlui proprietar din Pecica-română, Dimitrie Ponta, a trecut în draga primăveră a vĕrstei sale la cele eterne, pentru ca în veci sĕ nu se mai întōrcă; și a nimicit tōte speranțele unui viitor scump, ce promiteau multele sale ĕnsușiri nobile. Ea a lăsat în jale adâncă pe iubiții sei părinți, a cāror mândrie și mângăiere eră, a lăsat în doliu nĕmuri, prietini și pe toți aceia, cari au avut ocașie, sĕ petrecă cāteva mominte numai în societatea ei. Defuncta avea un suflet nobil, sincer și plin de bunătate, cum rar găsești în stricata lume de acuma; avea un graiu dulce și o veselie atrăgătōre, și pentru fie-cine află ea în bogata sa inimă un cuvĕnt afabil și binevoitor. În chipul acesta întrĕga inteligență din Pecica a fost greu lovită de pierderea acestui iubit mădular al seu și întrĕgă a luat parte la înmormĕntarea, ce s'a făcut luni la 4 ore d. a., pentru ca prin o glie fără simțire, aruncată pe coșciug, sĕ-și ia remas bun dela aceea, în societatea cārĕia a petrecut atâtea cĕsuri pline de bucurie și sĕ verse cāte o lacrimă întru vecinica ei amintire. Astfel e viața, și astfel sūnt deșertăciunile lumii, ce atât de mult ne place a o iubi; și mōrtea întocmai ca grădinarul, ce intră în a sa grădină, priveșce în giur de sine și rupe cea mai frumōsă rosă de pe tulpina, unde a crescut. Singur acest lucru pōte sĕ mângăie pe mânății ei părinți și pōte sĕ ne mângăie și pe noi, cari cu lacrimelile în ochi împărțim cu dĕnșii durerile sufletĕșci, ce le amăresc ȕilele. Dormi în pace suflet nobil și te sălășlueșce dimpreună cu sufletele curate în lăcașurile mărețe pentru care Creatorul te-a zidit; fie-ți țĕrina ușōra și amintirea în veci neperitōre!

Societatea „Petru Maior“ a junimei romāne budapeștane se crede datōre a-și esprimă profunda mulțămită pentru maritimōșele contribuiri ale acelor PO. Domni, cari s'au îndurat a-i întinde ajutor material și în anul presinte, precum urmĕză: 14) Lista dlui dr. G. Popoviciu din Kĕtegyhāza: I. Boczkó 1 fl., dr. G. Popoviciu 1 fl., P. Chirilescu 1 fl., Minca Chirilescu 50 cr., I. Ardelean 50 cr., M. Ardelean 50 cr., G. Grōsz 25 cr., S. Jorian 25 cr. Suma 6 fl. — 15) Lista dlui F. Leuca din Halmagiu: Arseniu Tireus 25 cr., I. Feier 20 cr., S. Giorogariu 10 cr., P. Micluța 20 cr., M. Popoviciu 20 cr., N. Budugan 20 cr., L. Iuga 20 cr., F. Leuca 20 cr. Suma 1 fl. 55 cr. (Finea va urmă.)

Călindarul sĕptĕmănei.

Ziua sept.	st. n.		Numele sântilor și sĕrbătōrile.	Sōrele resare	Sōrele apune
	st.	n.			
Duminica	30	11	Păr. Isachie.	3 45	8 14
Luni	31	12	Ap. Ermin.	3 45	8 15
Mărți	1	13	S. Muc. Iustin.	3 44	8 16
Mercuri	2	14	P. Nichifor.	3 44	8 16
Joi	3	15	M. Lucian.	3 44	8 16
Vineri	4	16	M. Mitrofan.	3 44	8 17
Sâmbeta	5	17	Păr. Doroteiu episc.	3 44	8 17

Proprietar, redactor respunđător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.